ئىسلاھات، تەرەققىيات، مۇقىملىقتىكى تۈرلۈك خىزمەتلەرنى بىرتۇتاش پىلانلاپ ياخشى تۇتايلى

ئاپتونوم رايونىمىزدىكى بىر تۈركۈم نۇقتىلىق تۈرلەردە قۇرۇلۇش تېزلەشتى

□ **پۇتۇن تاراتقۇ مۇخبىرلىرىمىز جاڭ تىڭ، خەن چىنيەن، جەزىرە نىيسىپبېك**

6 - ئاينىڭ 4 - كۈنى، جەنۇبىي شىنجاڭدىكى قاراقۇرۇم تېغىنىڭ مەركىزىدە، يەكەن دەرياسى بويىدا، ئەزەلدىن «شىنجاڭدىكى سەنشيا» دەپ نامى بار ئاراتاش سۇچىلىق تۈگۈنى قۇرۇلۇشىدا قۇرۇلۇش قەدىمى تېزلەشتى، توسما، زاۋۇت بىناسى، تونېللارنىڭ ھەرقايسى مەشغۇلات يۈزىدىكى مۇنار جازىلىرى ئېگىز قەد كۆتۈرگەن بولۇپ، ماشىنا ئاۋازلىرى گۈلدۈرلەپ تۇراتتى.

مۇھىم، زور قاتناش ئۇل ئەسلىھە قۇرۇلۇشى سۈرئىتىنى تېزلىتىش، چوڭ تىپتىكى سۇچىلىق تۈگۈنى قۇرۇلۇشىغا كاپالەتلىك قىلىش... ئاپتونوم رايونىمىز ئومۇميۈزلۈك ھاللىق جەمئىيەت قۇرۇپ چىقىش نىشان - ۋەزىپىلىرىنى چىڭ كۆزلەپ، داۋاملاشقان يۇقۇمنىڭ ئالدىنى ئېلىش - تىزگىنلەش ۋە ئىقتىساد، جەمئىيەت تەرەققىياتى خىزمىتىنى بىرتۇتاش پىلانلاپ ئالغا سىلجىتىپ، قەتئىي تەۋرەنمەي يۇقىرى سۈپەتلىك تەرەققىياتقا تۇرتكە بولۇپ، «ئالتىنى مۇقىملاشتۇرۇش» خىزمىتىنى پۇختا، ياخشى ئىشلەپ، «ئالتىگە كاپالەتلىك قىلىش» ۋەزىپىسىنى ئومۇميۈزلۈك ئەمەلىيلەشتۈردى. ھەرقايسى جايلار مۇھىم، زور مەبلەغ سېلىش تۈرلىرىگە دەل جايىدا تەدبىر يۈرگۈزۈش ئارقىلىق، ئەمەلىي ئىقتىسادنى ئەلالاشتۇرۇپ، كۈچەيتىپ، ئۈنۈملۈك سېلىنمىنى كېڭەيتىدىغان بىر قاتار پائال تەدبىرلەرنى قوللىنىپ، سېلىنما مىقدارى زور، قاپلاش دائىرىسى كەڭ، تېخنىكا تەركىبى يۇقىرى، ئېكولوگىيەلىك ئۈنۈمى ياخشى بولۇش قاتارلىق ئالاھىدىلىكلەرنى نامايان قىلدى.

6 - ئاينىڭ 3 - كۈنى، يەكەن ناھىيەسىنىڭ ئاۋات بازىرىدىكى يېزا بەخت چوڭ قورۇسى تۈرى قۇرۇلۇش نەق مەيدانىدا مۇخبىرلار چوڭ قورۇنىڭ ئاساسىي جازا قۇرۇلمىسى ۋە ئۆگزىنى يېپىش قاتارلىق خىزمەتلەرنىڭ تاماملانغانلىقىنى كۆردى. «بىز قۇرۇلۇش مىقدارىنىڭ 60%نى تاماملاپ بولدۇق، كېيىنكى قەدەمدە بىز تىرىشىپ بارلىق قىينچىلىقلارنى يېڭىپ، تۈر قۇرۇلۇشى ۋەزىپىسىنى قەرەلىدە سۈپەتكە، سانغا كاپالەتلىك قىلغان ئاساستا تاماملايمىز.» ئاۋات بازىرىدىكى بەخت چوڭ قورۇسى قۇرۇلۇشى تۈرىنىڭ مەسئۇلى چياۋ يۈگچياڭ مۇنداق دېدى: قۇرۇلۇش مەيدانى شۇ جايدىكى 73 نامرات ئەمگەك كۈچىنى قوبۇل قىلىپ ئىشقا ئورۇنلاشتۇردى.

نامرات ياشانغانلار، ئىگە - چاقىسىز ياشانغانلار قاتارلىق ئالاھىدە كىشىلەر توپىنى بېقىش مەسىلىسىنى تولۇق ھەل قىلىش ئۈچۈن ئېلىپ بېرىلغان، يەكەن ناھىيەسىدىكى 12 يېزا - بازار (باشقۇرۇش كومىتېتى)دىكى 12 يېزا بەخت چوڭ قورۇسى تۈرى قۇرۇلۇشىنىڭ ھەممىسىدە قۇرۇلۇش باشلاندى. بۇ قۇرۇلۇش پۈتكەندىن كېيىن، 100گە يېقىن نامرات ياشانغان كىشىنى ياشانغاندا كۈتۈنۈش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلغىلى بولىدۇ. بۇ تۈرنىڭ 6 - ئاينىڭ ئاخىرىدىن بۇرۇن ئىشلىتىشكە تاپشۇرۇلۇشى مۆلچەرلەنمەكتە.

قۇرۇلما تەڭشەلدى، كەمتۈكلۈكلەر تولۇقلاندى، زاپاس كۈچ ئاشۇرۇلدى، خەلق تۇرمۇشىغا نەپ يەتكۈزۈلدى، زور بىر تۈركۈم مۇھىم، زور تۈر قۇرۇلۇشلىرىدا يارقىن نۇقتىلار ئارقا - ئارقىدىن بارلىققا كېلىپ، يۇقىرى سۈپەتلىك تەرەققىيات پۇختا تىرەك بىلەن تەمىنلەندى.

5 - ئاينىڭ ئوتتۇرىلىرىدا، ئاتۇش شەھەرلىك كەسپىي مائارىپ مەكتىپىنىڭ ئىش باشلاش مۇراسىمىدا بۇ يىل جياڭسۇنىڭ قىزىلسۇ قىرغىز ئاپتونوم ئوبلاستىغا ياردەم بېرىش تۈرى قۇرۇلۇشىنىڭ مۇقەددىمىسى باشلاندى. بۇ قېتىم مەركەزلىك ئىش باشلانغان ئاتۇش شەھەرلىك كەسپىي مائارىپ مەكتىپى قاتارلىق شىنجاڭغا ياردەم بېرىش 26 تۈرى ئاممىنىڭ تۇرمۇش شارائىتىنى ياخشىلاش، كەسىپلەرنى تەرەققىي قىلدۇرۇش، كادىر، ئىختىساسلىقلارنى تەربىيەلەش قاتارلىق مەزمۇنلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، بۇ تۈرلەرنىڭ سېلىنما ئومۇمىي مىقدارى زور، تىرەكلىك رولى كۈچلۈك، ئۈنۈۋېرسال ئۈنۈمى يۇقىرى بولۇپ، قىزىلسۇ ئوبلاستىنىڭ ئۇل ئەسلىھە شارائىتىنى يەنىمۇ ياخشىلايدۇ.

6 - ئاينىڭ 4 - كۈنى، كۇيتۇن شەھىرىدە شىنجاڭ خېشەن جۇلى خىمىيە سانائىتى چەكلىك شىركىتىنىڭ يىلىغا 400 مىڭ توننىلىق پولىئۇرېتان ماتېرىيالى (MDI) تۈرىدە تېخنولوگىيەلىك تۈرۈۋېلىنىيەسى قۇرۇلۇشى قىلىش ۋە ئالاقىدار ئۈسكۈنىلەرنى سېتىۋېلىش خىزمىتى ئېلىپ بېرىلىۋاتاتتى.

«بۇ تۈرگە جەمئىي 5 مىليارد يۈەن مەبلەغ سېلىنىدۇ، ئىگىلىگەن يەر كۆلىمى 2750 مو بولۇپ، 2023 - يىلى ئىشلەپچىقىرىشقا كىرىشتۈرۈلۈش مۆلچەرلەنمەكتە، قۇرۇلۇش پۈتۈپ مەھسۇلات كۆزلىمە نىشانىغا يەتكەندىن كېيىن 6 مىليارد 300 مىليون يۈەنلىك يىللىق ئوتتۇرىچە ئىشلەپچىقىرىش قىممىتى ئىشقا ئاشۇرۇلۇپ، يېڭىدىن 2000 ئىش ئورنى كۆپەيتىلىپ، ئىككىلەمچى كەسىپ زەنجىرى تۈرىگە تۈرتكە بولۇپ، 60 مىليارد يۈەن ئىشلەپچىقىرىش قىممىتى ئىشقا ئاشۇرۇش مۆلچەرلەنمەكتە» دېدى كۇيتۇن شەھەرلىك پارتىيە كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن شۇجىسى، كۇيتۇن - مايتاغ ئىقتىساد - تېخنىكا تەرەققىيات رايونى باشقۇرۇش كومىتېتىنىڭ مۇدىرى ياڭ جۈن.

بۇ يىلدىن بۇيان، ئىلى قازاق ئاپتونوم ئوبلاستى تۈر قۇرۇلۇشلىرىنى كۈچەپ ئالغا سىلجىتىپ، ئوبلاستلىق پارتىيە كومىتېتىنىڭ شۇجىسى گۇرۇپپا باشلىقى بولغان ئاپتونوم ئوبلاستلىق مۇھىم، زور تۈر قۇرۇلۇشى خىزمىتى رەھبەرلىك گۇرۇپپىسىنى مەخسۇس قۇردى. ئوبلاستقا بىۋاسىتە قاراشلىق 289 داۋاملاشما قۇرۇلۇش تۈرى، 428 يېڭىدىن قۇرۇلىدىغان تۈرنىڭ ھەممىسىدە ئىش باشلاندى (ئەسلىگە كەلدى)، تۈر ئومۇمىي سېلىنمىسى 180 مىليارد 694 مىليون يۈەن بولدى. ھازىرغا قەدەر، ئىلى ئوبلاستى 49 تۈرنى تاماملاپ، 22 تۈرنى ئىشقا كىرىشتۈرۈپ، ئەمەلىي ئىقتىساد، ساياھەت ئىقتىسادى، پورت ئىقتىسادىنى تېز تەرەققىي قىلدۇرۇشقا پۇختا ئاساس سالدى.

كەسىپ تىپىنى ئۆزگەرتىش ۋە ئىستېمال دەرىجىسىنى ئۆستۈرۈش يۈزلىنىشىگە ئۇيغۇنلىشىپ، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ مەدەنىيەت - ساياھەت تۈرى قۇرۇلۇشى تېز سۈرئەتلىك يولغا كىردى.

6 - ئاينىڭ 4 - كۈنى، مۇخبىرلار كۆكتوقاي ناھىيەسىدىكى كۆكسۇل گۈل دېڭىزى مەنزىرە رايونىغا كەلدى، بۇ جايدا يېڭىدىن ياسىلىۋاتقان چاقپەلەك، ئايلانما ياغاچ ئات قاتارلىق كۆڭۈل ئېچىش ئەسلىھەلىرى تەدرىجىي تاماملانماقتا، ئۈستىقۇددۇس، تىزمىگۈل، سەبدەرگۈل قاتارلىق 40 نەچچە خىل گۈل - گىياھتىن شەكىللەنگەن كۆز يەتكۈسىز گۈل دېڭىزىدىكى گۈللەر ھۆپپىدە ئېچىلغانىدى. ئىلگىرىكى ساھىل ئويمانلىق بۆكتۈرگۈندىكى كۆندە تاغ - دەريالار بىلەن ئورالغانىدى، گۈل - گىياھ، دەل - دەرەخلەر بۈك - باراقسان ئۆسكەنىدى.

بۇ مەنزىرە رايونى ئەتراپىتىكى يېزا - بازارلارنىڭ بايلىقىغا تايىنىپ، ئەنئەنىۋى مەدەنىيەت ساياھىتى ئارقىلىق نامراتلارنى يۆلەش جەمئىيىتى قۇرۇپ، 400دىن ئارتۇق دېھقان - چارۋىچىنى قوبۇل قىلىپ ئىشقا ئورۇنلاشتۇردى. كۆكتوقاي ناھىيەسى سەنئەتچى مەدەنىيەت - ساياھەت تەرەققىيات چەكلىك شىركىتىنىڭ باش دىرېكتورى جىن شۈۋېن مۇنداق تونۇشتۇردى: كۆكسۇل گۈل دېڭىزى مەنزىرە رايونى گۈل - گىياھ ئاساس قىلىنغان كەسىپ زەنجىرىنى نۇقتىلىق بەرپا قىلىپ، ئەتراپتىكى كەنت ساياھىتى يانداش قۇرۇلۇشى ئارقىلىق، تەۋەلىك رايوننىڭ ئومۇمىي ئىقتىسادىي قىممىتىنى ئۆستۈرۈشنى ئىشقا ئاشۇرۇپ، ئىش ئورنىنى كۆپەيتىپ، نامراتلارنى دەل جايىدا يۆلەشنى ئىشقا ئاشۇردى.

«چىلانچى شۇجى» جاڭ ياپىڭ

بىرىنچى سەپتىكى سىمالار

□ **پۇتۈن تاراتقۇ مۇخبىرىمىز سۇڭ ۋېيگو باينغولىن مۇخبىرلار پونكىتىدىن جوۋ خەيشيا**

شىنجاڭنىڭ خاس قۇرۇق مېۋىلىرى تىلغا ئېلىنسا، چاقىلىق چىلىنى ئىنتايىن مۇھىم بىر ئورۇننى ئىگىلەيدۇ؛ چاقىلىق چىلىنى تىلغا ئېلىنسا، جاڭ ياپىڭ دېگەن بۇ ئىسىمنى چوقۇم نەزەردىن ساقىت قىلىشقا بولمايدۇ.

6 - ئاينىڭ 9 - كۈنى، مۇخبىرلار پېنسىيەگە چىققىلى ئۇزاق يىل بولغان جاڭ ياپىڭ بىلەن كۆرۈشتى، 68 ياشلىق جاڭ ياپىڭ ئۆزىنىڭ چىلان بىلەن بولغان رىشتىنى سۆزلەپ بەردى.

ماس كېلىش نامراتلىق يىلتىزىنى قومۇرۇپ تاشلىدى

چاقىلىق ناھىيەسىدە، جاڭ ياپىڭنى ئاما يېقىملىق قىلىپ «چىلانچى شۇجى» دەپ ئاتايدۇ، ئۇنىڭ چىلان بىلەن بولغان رىشتىنى 2000 - يىلدىن باشلاپ سۆزلەشكە توغرا كېلىدۇ.

2000 - يىلى 4 - ئايدا جاڭ ياپىڭ چاقىلىق ناھىيەلىك پارتىيە كومىتېتىنىڭ شۇجىلىقىغا تەيىنلەندى، ئۇنىڭ كۆز ئالدىدىكىسى مۇنداق بىر ناھىيە ئىدى: 1999 - يىلى پۈتۈن ناھىيەنىڭ مالىيە كىرىمى 7 مىليون 420 مىڭ يۈەن، دېھقان - چارۋىچىلارنىڭ ئوتتۇرىچە ساپ كىرىمى 1869 يۈەن؛ ئەتىياز پەسلىدە قۇم - بوران كۆپ يۈزبېرەتتى، تۇگەنچى باھار سوغۇق بولۇپ، دېھقان - چارۋىچىلارنىڭ كىرىمنى ئاشۇرۇش قىيىن ئىدى. بۇ ناھىيە ئىلگىرى كىشىلەر تەرىپىدىن ئىككىنچى «كىروران»غا ئايلىنىپ قالىدۇ، دەپ پەرەز قىلىنغانىدى.

قانداق قىلغاندا چاقىلىق ناھىيەسىدىكى نامراتلىق يىلتىزىنى قومۇرۇپ تاشلىغىلى بولىدۇ؟ جاڭ ياپىڭ چاقىلىق ناھىيەسىنىڭ ئەمەلىيىتىگە ماس كېلىدىغان مۇھاسىرىنى بۆسۈپ چىقىش يولىنى ئىزدەشكە باشلىدى.

بىر قېتىملىق تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىش جەريانىدا، چىلان دەرىخىدىن ئىبارەت قۇرغاقچىلىققا چىدامىلىق، ئۇنۇمسىز يەرگە چىدامىلىق، كۆن نۇرىنى، ئىسسىقنى خالايدىغان بۇ خىل مېۋىلىك دەرەخ ئۇنىڭ كۆز ئالدىدا نامايان بولدى، ئۇنى تېخىمۇ ھاياجانلاندۇرغىنى چىلان دەرىخىنىڭ چېچەكلەش مەزگىلى دەل ھەر يىلى 4 - ئايدىن 5 - ئايغىچە بولغان قۇم - بورانلىق ھاۋا رايىغا توغرا كەلمەيتتى. چىلان «مېۋە شاھى» «ياغاچ غوللۇق ئاشلىق» دەپ تەرىپلىنىدىغان بولۇپ، ناھايىتى يۇقىرى ئوزۇقلۇق قىممىتىگە ئىگە، ساقلاش ۋە توشۇشقا قولايلىق بولۇپ، گويا چاقىلىق ناھىيەسىگىلا «ماس كېلىدىغان» مېۋىلىك دەرەخ ئىدى.

ئەتراپلىق ئويلىنىش ۋە چوڭقۇر دەلىللەش ئارقىلىق ناھىيەلىك پارتىيە كومىتېتى چىلانچىلىق كەسپىنى زور كۈچ بىلەن تەرەققىي قىلدۇرۇشنى قارار قىلدى.

«مېۋە شاھى» كىرىمنى ئاشۇرۇشنى ئىلگىرى سۈردى

2001 - يىلى چاقىلىق ناھىيەلىك پارتىيە كومىتېتى ۋە ناھىيەلىك ھۆكۈمەت «چاقىلىق چىلىنىنى راۋاجلاندۇرۇش تېزىسى»نى ئېلان قىلدى، چىلان پەن - تېخنىكا مۇلازىمەت مەركىزىمۇ دەل ۋاقتىدا قۇرۇلدى، چاقىلىق ناھىيەسىنىڭ چىلانچىلىق كەسپى شۇنىڭدىن باشلاپ تەرەققىيات مۇقەددىمىسىنى باشلىدى.

چاقىلىق ناھىيەسى سۇر چىلانىنى ئاساسلىق ئۆستۈرۈلىدىغان سورت قىلىپ تاللىدى، سۇر چىلانىنىڭ مېۋە بېرىشكە بەش يىل كېتىدىغان بولۇپ، بۇ بەش يىلدا ئاساسەن پايدا بولمايتتى، بۇنىڭغا ئىشەنچىسى يوق بەزى دېھقانلار چىلان كۆچەتلىرىنى ئاستا - ئاستا قومۇرۇۋېتىشكە باشلىدى، لېكىن تېخىمۇ كۆپ دېھقان چىڭ تۇرۇشنى تاللىدى.

تىكەنلىك يېزىسىنىڭ بۇلاق كەنتىدىكى كەنت ئاھالىسى گو كەي قاتارلىق بىر تۈركۈم دېھقان 2005 - يىلىغىچە چىڭ تۇردى. شۇ يىلى گو كەي تۆت مو يېرىدىكى چىلاندىن 60 مىڭ يۈەن كىرىم قىلدى، مو بېشى ئوتتۇرىچە كىرىمى 15 مىڭ يۈەنگە يەتتى. گو كەينىڭ كىرىمىنى كۆرگەندىن كېيىن، ھەرقايسى يېزا - بازارلاردىكى دېھقانلار بەس - بەستە چىلان كۆچتى سېتىۋېلىشقا باشلىدى، ھەر مىللەت ئاممىنىڭ چىلان ئۆستۈرۈش تېخنىكىسنى ئۆگىنىش ئاكتىپلىقى مىسلىسىز يۇقىرى بولدى.

جاڭ ياپىڭمۇ بىكار يۈرمىدى، ئۇ پۈتۈن ناھىيەدىكى كادىرلار بىلەن ئېتىز - ئېرىق باشلىرىغا بېرىپ دېھقانلارغا دەرس سۆزلەپ، تېخنىكا جەھەتتە ئۈلگە كۆرسەتتى، شۇنىڭ بىلەن بىللە، سەككىز يىل چىلانچىلىق كەسپىنى راۋاجلاندۇرۇش رەھبەرلىك گۇرۇپپىسىنىڭ گۇرۇپپا باشلىقى ۋە چىلان دەرىخىدىكى كېسەل ۋە ھاشارات زىيىنىنىڭ ئالدىنى ئېلىش - تىزگىنلەش رەھبەرلىك گۇرۇپپىسىنىڭ گۇرۇپپا باشلىقى بولدى.

چىلانچىلىق كەسپىدە مول نەتىجىلەر قولغا كەلدى: 2019 - يىلى، چاقىلىق ناھىيەسىدىكى دېھقان - چارۋىچىلارنىڭ ئوتتۇرىچە ساپ كىرىمى 37 مىڭ 131 يۈەنگە يېتىپ، 2000 - يىلدىكىنىڭ 16 ھەسسىسىگە توغرا كەلدى. ئۇنىڭ ئىچىدە چىلان مەھسۇلات قىممىتى چاقىلىق ناھىيەسىنىڭ يېزا ئىگىلىك مەھسۇلات قىممىتىنىڭ 75%دىن يۇقىرى بولۇپ، دېھقان - چارۋىچىلارنىڭ كىرىمنى ئاشۇرۇشتىكى ئاساسلىق مەنبەگە ئايلاندى.

پېنسىيەگە چىققاندىن كېيىن تەجرىبە ئۆگەتتى

2016 - يىلى 3 - ئايدا، جاڭ ياپىڭ پېنسىيەگە چىقتى. پېنسىيەگە چىققاندىن كېيىن ئۇ بىكار تۇرماستىن، بەلكى تېخىمۇ كۆپ ۋاقىت سەرپ قىلىپ، چىلانچىلىق كەسپىنى راۋاجلاندۇرۇشنى تەتقىق قىلدى.

يېقىنقى يىللاردىن بۇيان، چىلان سېتىش ئەھۋالىدا تۆۋەنلەش كۆرۈلدى. بازاردىكى داۋالغۇش دېھقانلارنى بىرئاز تەۋرىتىپ قويدى: يەنە چىلان ئۆستۈرسەك پۇل تاپالامدۇق - يوق؟ چەرچەن ناھىيەسىمۇ مۇشۇنداق مەسىلىگە دۇچ كەلدى. 2015 - يىلى چەرچەن چىلىنىنىڭ مو بېشى يېرىم قۇرۇق چىلان مەھسۇلات مىقدارى ئاران 160 كىلوگرام بولۇپ، ئۆستۈرۈش ئۈنۈمى ناھايىتى تۆۋەن بولدى. 2016 - يىلى 10 - ئايدا چەرچەن ناھىيەلىك پارتىيە كومىتېتىنىڭ شۇجىسى شۇ كەي جاڭ ياپىڭدىن ياردەم سورىدى.

بىر ھەپتىدىن كېيىن، جاڭ ياپىڭ خېنەن شىنجېڭ شەھەرلىك چىلان تەتقىقات ئورنىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقى سۈن ۋېنچى، چاقىلىق ناھىيەلىك پەن - تېخنىكا ئىدارىسىنىڭ سابىق ئىدارە باشلىقى ۋاڭ شىنخې بىلەن ئۈچ كىشىلىك مۇتەخەسسىسلەر گۇرۇپپىسى بولۇپ تەشكىللىنىپ چەرچەنگە كەلدى. مۇتەخەسسىسلەر گۇرۇپپىسى نەق مەيداندا زىيارەت قىلىش، تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىش ئارقىلىق، تۈپ ئارىلىقى زىيادە زىچ، قۇر ئارىلىقى زىيادە تار، مۇقىملاشتۇرۇلغان شاخلىرى زىيادە تۆۋەن بولۇش قاتارلىق مەسىلىلەرنى ھەل قىلىش چارىسىنى ئوتتۇرىغا قويدى ھەم ئالاقىدار تېخنىكا جەھەتتىن تەربىيەلەشنى قانات يايدۇردى. جاڭ ياپىڭ يەنە چەرچەن ناھىيەسى ئۈچۈن «چەرچەن ناھىيەسىنىڭ چىلان سۈپىتىنى ئۆستۈرۈش، ئۈنۈمىنى ئاشۇرۇش بويىچە ئاددىيلاشتۇرۇپ، ئەلالاشتۇرۇپ ئۆستۈرۈپ ئۆزگەرتىش ئاچقۇچلۇق تېخنىكا تەرتىپى» «چەرچەن ناھىيەسىنىڭ ئورگانىك چىلانلىق باغ ئىلتىماس قىلىش ئۆلچىمى» قاتارلىق كۆپ تۈرلۈك تېخنىكا قائىدىسى ۋە ئۆستۈرۈش تەرتىپىنى تەييارلىدى.

شۇ كەي جاڭ ياپىڭنىڭ چەرچەن ناھىيەسىنىڭ چىلانچىلىق كەسپىگە قوشقان تۆھپىسىگە «ئۇلۇغ تۆھپە» دەپ باھا بەردى: «نۆۋەتتە، چەرچەن ناھىيەسىدە ئورگانىك چىلان ئېتىراپنامىسىگە ئېرىشكەن كۆلەم 50 مىڭ مودىن ئاشتى، ئەڭ يۇقىرى بولغاندا ئورگانىك چىلاننىڭ مو بېشى ھوسۇلى 500 كىلوگرامغا يېقىنلىشىپ، چىلانلىق باغنىڭ ئومۇميۈزلۈك مەھسۇلات مىقدارى 300 كىلوگرامدىن ئېشىپ، بىرنەچچە يىل بۇرۇنقى چىلانچى دېھقانلارنىڭ ئىشەنچسى يېتەرلىك بولماسلىق ۋەزىيىتىنى پۈتۈنلەي ئۆزگەرتتى. 2019 - يىلى پۈتۈن ناھىيەدىكى ئارخىپ تۇرغۇزۇلۇپ كارتا بېجىرىلگەن نامرات ئائىلىلەرنىڭ ئوتتۇرىچە كىرىمى 15 مىڭ يۈەن بولدى، ئۇنىڭ ئىچىدە چىلاندىن قىلىنغان كىرىم 40%تىن كۆپرەكنى ئىگىلىدى».

يېزا - كەنتلەرنىڭ «قىزىدىغان ۋاقتى» ئۆزگەردى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، ئۈرۈمچى، 6 - ئاينىڭ 13 - كۈنى تېلېگراممىسى (مۇخبىرلار دىڭ جيەنگاڭ، خاۋ يۈ) ئەنۇەرنىساخان دولاينىڭ تەسراتىدا كۆپ يىللاردىن بۇيان، سەھەردە كەنت جىمجىت بولۇپ، ھەتتا دەرەخ شاخلىرىنىڭ شامالدا شىلدىرلىغان ئاۋازىنىمۇ ئاڭلىغىلى بولاتتى. بىراق ھازىر، ئەتىگەندىلا بالىلارنىڭ جاراڭلىق ئاۋازلىرى، توكسىكلىتلارنىڭ گۈركىرىگەن ئاۋازلىرى كەنتنىڭ ئىچى - سىرتىنى بىر ئالىدىغان بولدى.

بۇ، جەنۇبىي شىنجاڭنىڭ كەنتلىرىدىكى ئاۋازلار بولۇپ، ئەنۇەرنىساخانغا بارغانسېرى تونۇش بولۇپ كەتتى. بىراق نەچچە يىل ئىلگىرى، ئۇ تۇرۇشلۇق لوپ ناھىيەسىنىڭ لوپ بازىرى قىرقاش كەنتىدە تاكى كۈن نەيزە بويى ئۆرلىگەندىن كېيىن، كەنت ئاھالىلىرى ئىككى - ئۈچتىن يىغىلىپ، دەرەخ ئاستىدا ياكى تام تۈۋىدە زوڭزىيىپ ئولتۇرۇپ پاراڭ سېلىشىپ، كوچىلاردا چاقچاق قىلىشقاندىلا، كەنت ئاندىن قىزىيتتى. چۈشتىن كېيىن كۈن قىزىپ كەتكەندە، كەنت ئاھالىلىرى يەنە ئۆيىگە كىرىۋېلىپ سىرتقا چىقمايتتى. «قىلغۇدەك ئىش بولمىغاچقا، كەنت ئاھالىلىرى ئادەتتە ئورنىدىن ۋاقىتچە تۇراتتى».

ئۇزاق مۇددەت كەنتتە ئاھالىلەر بىلەن بىللە تۇرغاچقا، كېرىيە ناھىيەسىدىكى كادىر جاڭ لىبى ئوقۇشقا كىرىش، ئىشقا ئورۇنلىشىش ئەھۋالىنىڭ ئۆزگىرىشىگە ئەگىشىپ، جەنۇبىي شىنجاڭدىكى يېزا - كەنتلەرنىڭ قىزىيدىغان ۋاقتىنىڭمۇ ئۆزگىرىشكە باشلىغانلىقىنى، يەنى ئەتىگەندە ۋە كەچتە بارغانسېرى قىزىپ، چۈشتە ئەكسىچە جىمىپ قالىدىغانلىقىنى سەزگۈرلۈك بىلەن بايقىدى.

ھەر كۈنى سەھەردە، ھەربىر كەنت ۋاراڭ - چۇرۇڭ ئىچىدە ئويغىنىدۇ. بارلىق ئوقۇش يېشىدىكى ياشلار، ئۆسمۈرلەرنىڭ ھەممىسى مەكتەپكە بارىدىغانلىقى ئۈچۈن، ھەممە ئائىلە سەھەر تۇرۇپ تاماق ئېتىپ، ئاندىن بالىلىرىنى مەكتەپكە ئاپىرىدۇ. بەزى ھەمراھ بولۇپ ماڭغان بالىلارنىڭ يول بويى ئويۇنشىپ ماڭغاندىكى كۈلكە ئاۋازلىرى كەنتنى بىر ئالىدۇ.

بۇلا ئەمەس، بىر تۈركۈم نامراتلارنى يۆلەش كارخانىلىرى ۋە نامراتلارنى يۆلەش سېخلىرىنىڭ ئارقا - ئارقىدىن قۇرۇلۇشىغا ئەگىشىپ، ئىلگىرى ئۆيىدە بىكار ئولتۇرىدىغان ئاياللار كەينى - كەينىدىن زاۋۇتقا كىرىپ ئىشلىدى. ھەر كۈنى ئەتىگەندە بالىلارنىڭ ناشتىلىقىنى بېرىپ بولۇپ، ئۇلار توكسىكلىتقا مىنىپ زاۋۇت رايونىغا قاراپ ماڭىدۇ. مۇخبىرلار خوتەن ناھىيەسىنىڭ باغچى بازىرى بازاربويى كەنتىدە سەھەردىكى كەنت يولىدا رەڭگارەڭ توكسىكلىتلارنىڭ قاتار تىزىلىپ مېڭىۋاتقانلىقىنى، قالپاق كىيگەن كىشىلەرنىڭ كۈلكە چىرايلىرىنىڭ جەنۇبىي شىنجاڭغا خاس كۆرۈنۈشنى ھاسىل قىلغانلىقىنى كۆردى.

كەچقۇرۇن، كەنت يەنە قىزىپ كەتتى: دەرستىن چۈشكەن بالىلار ئارقا - ئارقىدىن ئۆيلىرىگە قايتتى، ئىشتىن چۈشكەن كەنت ئاھالىلىرىمۇ كەينى - كەينىدىن قايتىپ كەلدى. كىشىلەر كەنتنى يەنە بىر قېتىم قىزىتىۋەتتى.

كەچلىك تاماقنى يەپ بولۇپ، نۇرغۇن كەنت ئاھالىسى كەنت ئاھالىلەر كومىتېتىدىكى يىراقتىن ئوقۇتۇش سىنىپىغا يىغىلىپ، ئېكراندىكى ئوقۇتقۇچىلارنىڭ تېرىقچىلىق، باقمىچىلىق تېخنىكىسى، قانۇن، سىياسەتلەرنى چۈشەندۈرۈشلىرىنى ئاڭلىدى. دەرس ئارىلىقىدا، كەنت كادىرلىرىنىڭ تۈرتكىسىدە، كۆپچىلىك يەنە بىرلىكتە يېڭى ناخشا ئۆگەندى. ھەپتە ئاخىرىدا، كەنت ئاھالىلىرى ئۆزلۈكىدىن تەشكىللىنىپ قۇرغان ئەدەبىيات - سەنئەت ئۆيۈن قويۇش ئەترەتلىرى كەنتلەردىكى چوڭ سەھنىلەردە ناخشا ئېيتىپ، ئۇسسۇل ئويناپ، ساز چېلىپ، نومۇر ئورۇنلىدى، بۇنىڭ بىلەن كۈلكە ساداسى تېخىمۇ كۆپەيدى.

بۇ يىل، جەنۇبىي شىنجاڭدىكى ھەرقايسى كەنتلەردە يەنە ئارقا - ئارقىدىن كەچلىك بازارلار قۇرۇلۇپ، دېھقانلارنىڭ ئىشقا ئورۇنلىشىپ كىرىمنى ئاشۇرۇشىغا تۈرتكە بولۇپلا قالماي، يەنە يېزا - كەنتلەرنىڭ كېچىلىك تۇرمۇشىنى قىزىتتى. كېرىيە ناھىيەسى لەڭگەر يېزىسىدىكى 40 نەچچە يېمەك - ئىچمەك يايمىسى بار كەچلىك بازار ناھايىتى قىزىپ كەتتى، كەچ كىرگەندىن كېيىن كەنت ئاھالىلىرى پېتىرمانتا، يۇلغۇن كاۋاپ، قېتىق قۇيۇلغان تاڭزۇڭزا قاتارلىق ئېسىل تائاملارغا ئېغىز تەگكەچ، راۋاب، دۇتار ۋە داپ چېلىۋاتقان يېزا سەنئەتكارلىرىغا ئالقىش ياغدۇراتتى.

يېزا - كەنتلەرنىڭ «قىزىيدىغان ۋاقتى»نىڭ ئۆزگەرگەنلىكى جەنۇبىي شىنجاڭنىڭ كەسىپلەرنى تەرەققىي قىلدۇرۇپ، ئىشقا ئورۇنلىشىشنى ئىلگىرى سۈرۈشى ئېلىپ كەلگەن بىۋاسىتە ئۆزگىرىش. مۇخبىرلارنىڭ خوتەن ۋىلايەتلىك پارتىيە كومىتېتىدىن ئىگىلىشىچە، قىسقىغىنا بىر نەچچە يىلدا، شۇ جايدىكى 80 - 70 مىڭ كىشى كارخانىلارغا كىرىپ ئىشلىگەن، ئۇلارنىڭ 60%تىن كۆپرەكى ئاياللار بولغان. ئەنۇەرنىساخانغا ئوخشاش جەنۇبىي شىنجاڭدىكى تېخىمۇ كۆپ دېھقان ئۆيىدىن چىقىپ، شۇ جايدا، يېقىن ئەتراپتا ئىشقا ئورۇنلىشىپ ۋە ياكى شەھەرگە كىرىپ ئىشلەمچىلىك قىلىپ كىرىمنى ئاشۇرۇپلا قالماي، يەنە نەزەر دائىرىسىنى كېڭەيتىپ، جەمئىيەت قىياپىتىنىڭ ئۆزگىرىشىگە تۈرتكە بولغان.

«دېھقاندىن ئىشچىغا ئايلانغاندىكى تۇيغۇ ناھايىتى ياخشى بولىدىكەن.» ئەنۇەرنىساخان مۇنداق دېدى: ھازىر مەن زاۋۇتنىڭ مەلىكىلىك ئىشچىسى بولۇپ قالدىم، يەنە تېخى شاگىرت تەربىيەلەشكە باشلىدىم، 2000 يۈەندىن ئارتۇق ئايلىق مائاشىم بىلەن ئائىلىمىز نامراتلىقتىن قۇتۇلدى.